

บทที่ 1

บทนำ

แมลงสาบ เป็นแมลงที่มีวิวัฒนาการทางด้านสัณฐานวิทยาน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับแมลงสาบโบราณที่เริ่มเกิดขึ้นในยุคคาร์บอนิเฟอรัส (Carboniferous period) ประมาณ 250 ล้านปีมาแล้ว (Cornwell, 1968) แมลงสาบมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มานาน นับตั้งแต่ยุคที่มนุษย์เริ่มเกิดขึ้นในโลกนี้

ปัจจุบันแมลงสาบเป็นแมลงที่มีความสำคัญมาก ทั้งทางเศรษฐกิจและการแพทย์ ในทางเศรษฐกิจนั้น นับตั้งแต่พืชผลทางการเกษตร โดยทำลายพืชผลในโรงเก็บ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตของประเทศชาติ นอกจากนี้ตามอาคารบ้านเรือน วัสดุอินทรีย์ต่าง ๆ ยังถูกทำลาย เช่น หนังสือ เสื้อผ้า และสิ่งของอื่น ๆ อีกด้วย ในทางการแพทย์ แมลงสาบมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ายุงหรือแมลงวัน เพราะแมลงสาบทำให้บ้านเรือนสกปรก ภาชนะต่าง ๆ แปรเปื้อน และอาจเป็นพาหะนำโรคจากจุลินทรีย์หลายชนิด ทั้งแบคทีเรีย เชื้อรา เชื้อไวรัส (Cochran, 1982; ธีรรัตน์, 2521; ประคอง, 2520) เชื้อจุลินทรีย์ส่วนใหญ่ที่ตรวจพบในมูลแมลงสาบ และในลำไส้แมลงสาบเกือบทั้งหมดเป็นเชื้อโรคของระบบทางเดินอาหาร เช่น *Shigella alkalescens*, *Shigella parady-senteriae* เป็นต้น (Cochran, 1982; ประคอง, 2520) นอกจากนี้พบว่าแมลงสาบสามารถนำเชื้อจุลินทรีย์ซึ่งก่อให้เกิดโรคอื่น ๆ เช่น ไช้ไทฟอยด์ กระจายและลำไส้อักเสบ กาฬโรค โรคเรื้อน เป็นต้น (Cochran, 1982) ทั้งยังปรากฏพบไข่พยาธิหลายชนิด เช่น ไข่พยาธิไส้เดือน ไข่พยาธิปากขอในมูลแมลงสาบ ไข่พยาธิเหล่านี้ยังมีชีวิตอยู่ (ธีรรัตน์, 2521; ประคอง, 2520) พบว่าแมลงสาบก่อให้เกิดโรคภูมิแพ้ในคนได้ (Choovivathanavanich, 1974; ธีรรัตน์, 2521) นอกจากนี้พบว่ามูลของแมลงสาบอเมริกันซึ่งพบตามบ้านทั่วไปมีสารพวกที่เป็นสาเหตุของมะเร็ง (Carcinogenic compounds) (Cochran, 1982; ธีรรัตน์, 2521; ประคอง, 2520)

แม้ว่าแมลงสาบจะเป็นแมลงที่น่ารังเกียจ และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางการแพทย์ แต่ปรากฏว่าชาวอิสลามบางคนได้ใช้แมลงสาบเป็นอาหาร บางคนมีความเชื่อว่าจะใช้แมลงสาบมีสรรพคุณในการรักษาโรคตาหนองขโมย ชาวบ้านบางแห่งใช้แมลงสาบเป็นเหยื่อตกปลา นอกจากนี้ยังใช้เป็นอาหารสำหรับเลี้ยงไก่อีกด้วย

ในประเทศไทย มีรายงานการศึกษาด้านอนุกรมวิธานของแมลงล่าบน้อยมาก ดังมีรายงานการสำรวจพบแมลงล่าประมาณ 10 ชนิด จากเขตกรุงเทพมหานคร และที่จังหวัดฉะเชิงเทรา (Asahina and Hasegawa, 1981; Asahina, 1983) สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่เคยมีรายงานทางด้านอนุกรมวิธานของแมลงล่า ดังนั้นการศึกษาดังนี้จึงเป็นการศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานของแมลงล่าครั้งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ทราบถึงจำนวนชนิดของแมลงล่าตามชุมชนและชีววิทยาเบื้องต้น ได้แก่ ถิ่นอาศัย และการกระจายของแมลงล่า และได้จัดทำคีย์เพื่อช่วยในการวินิจฉัยชนิดของแมลงล่า โดยบันทึกลักษณะเด่นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานทางชีววิทยาของแมลงล่า ตลอดจนเพื่อการศึกษาในด้านการป้องกันกำจัดแมลงล่าต่อไป นอกจากนี้ยังอาจใช้เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการศึกษาในด้านวิชาการแขนงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฏวิทยาทางการแพทย์ต่อไปในอนาคต เช่น พาราสิตรวิทยา จุลชีววิทยา เป็นต้น